

บทบาทของนายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการจัดการภัยพิบัติ

ศึกษาเฉพาะกรณี การป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษธรรมชาติ (อุทกภัย)

อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

วาสนา บุญธรรมช่วย นักเรียนนายอำเภอ (นอ.) รุ่นที่ ๗๖

๑. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุทกภัยหรือน้ำท่วมจัดเป็นหนึ่งในภัยพิบัติที่มีความสำคัญมากที่สุดในโลก จากการสำรวจพบว่า มากกว่าครึ่งหนึ่งของความเสียหายที่เกิดจากน้ำท่วมนั้น เกิดขึ้นในทวีปเอเชีย ส่งผลให้เกิดการสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินจำนวนมาก สาเหตุของน้ำท่วมเกิดจากภัยธรรมชาติ อาทิ ฝนตกหนักติดต่อกันเป็นระยะเวลาเวลานานส่งผลให้น้ำท่วมสูงและกระแสน้ำไหลเชี่ยว และจากน้ำมือมนุษย์ อาทิ การปิดกั้นช่องทาง หรือทำให้ช่องทางระบายน้ำมีการระบายน้ำออกได้ไม่ดี การใช้ที่ดินไม่เหมาะสม การตัดไม้ทำลายป่าในพื้นที่ต้นน้ำ เป็นต้น นอกจากนี้ผลจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรในเมืองมากกว่าพื้นที่ที่มีอยู่ส่งผลให้เกิดกิจกรรมบ้านช่องที่สร้างด้วยปูนและคอนกรีตมากมาย จึงทำให้การแทรกซึมของน้ำลงดินน้อยลง และบริเวณยอดเขาได้เกิดน้ำท่วมมากขึ้นและไหลบ่าลงมาทำลายเรือกสวน ไร่นา บ้านเรือนประชาชนได้รับความเสียหาย ปัญหามลพิษของประเทศไทยที่เราประสบทุกปีมักเกิดขึ้นที่เรียกกันว่าเกิดซ้ำซาก สร้างความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจอย่างมากมาย รวมทั้งบางครั้งนำมาซึ่งการสูญเสียชีวิตของประชาชนจากสถานการณ์การเกิดอุทกภัย บางพื้นที่มีความรุนแรงมากน้อยแตกต่างกัน สำหรับในพื้นที่ของจังหวัดเชียงใหม่ นั้น จะประสบปัญหาน้ำท่วมในเขตทั้งตัวเมืองเชียงใหม่ ซึ่งเกิดในช่วงของพายุหมุนเขตร้อน ทำให้ไหลลงสู่พื้นที่ลาดต่ำทำให้เกิดน้ำท่วมในย่านตัวเมืองเชียงใหม่ นอกจากนี้ในพื้นที่อำเภอต่าง ๆ ก็มักจะประสบปัญหาจากอุทกภัยด้วยเช่นเดียวกัน สำหรับอำเภอสันป่าตองนั้นก็เช่นเดียวกัน มักจะประสบปัญหาอุทกภัยอันเกิดเนื่องจากการที่มีปริมาณฝนตกหนักในพื้นที่อำเภอสันป่าตองจะมีแม่น้ำขานซึ่งเป็นแม่น้ำขนาดใหญ่เป็นที่รองรับ ปริมาณน้ำฝนที่ตกจากพื้นที่อำเภอสะเมิง อำเภอหางดง บางส่วนอำเภอแม่วางไหลผ่านลงสู่แม่น้ำปิง ที่ตำบลท่าวังพร้าว ในเขตพื้นที่อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากฝนที่ตกหนักในพื้นที่ต้นน้ำทำให้ระดับน้ำเพิ่มสูงขึ้นและไหลรุนแรงจนซัดสะพานดังกล่าวได้รับความเสียหายและตัวสะพานถูกพัดหายไปกับกระแสน้ำ จนไม่สามารถสัญจรข้ามฝั่งได้ส่งผลกระทบต่อไปยังตำบลอื่น ๆ อีกหลายตำบล ผลกระทบเป็นวงกว้างเนื่องจากแม่น้ำขานจะไหลลงสู่แม่น้ำปิง สถานการณ์อันเกิดจากอุทกภัยดังกล่าวในช่วงที่ราษฎรต้องประสบภัยพิบัติ มีความยากลำบากในการดำรงชีวิตต้องได้รับการช่วยเหลือดูแลทั้งด้านการดำรงชีพ ซึ่งตำแหน่งที่มีความสำคัญมีบทบาทในการเป็นตัวแทนราชการในระดับพื้นที่ และมีภารกิจหลักซึ่งเป็นที่ทราบโดยทั่วไปว่า เป็นผู้บำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้กับพี่น้องประชาชนในพื้นที่ ก็คือตำแหน่งนายอำเภอ จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงบทบาทนายอำเภอด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการจัดการภัยพิบัติ ศึกษาเฉพาะกรณี การบริหารจัดการภัยพิบัติ (อุทกภัย) อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

๒. วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการศึกษาถึงบทบาทนายอำเภอ ปัญหาและอุปสรรคของนายอำเภอ การป้องกันและแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์ วิธีการบริหารจัดการของนายอำเภอ รวมทั้งข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์ (อุทกภัย) อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ โดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่จำนวน ๙ คน

๓. ผลการศึกษา

จากการศึกษา พบว่า นายอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์ในพื้นที่อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย การบูรณาการส่วนราชการในการแก้ไขปัญหา การสั่งการ การกำกับดูแล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การอำนวยความสะดวก และการรายงาน ซึ่งมีแนวทางการบริหารจัดการการป้องกันและแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์ (อุทกภัย) ดังนี้

๑. ก่อนเกิดเหตุมีการเฝ้าระวังปริมาณน้ำ การจัดตั้งเวรยามเฝ้าระวังในพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัย การแจ้งเตือนประชาสัมพันธ์

๒. ขณะเกิดเหตุ ให้มีการจัดตั้งศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่ที่เกิดอุทกภัย โดยตั้งอยู่ในทำเลที่อยู่ใกล้กับพื้นที่ที่เกิดอุทกภัย เพื่อความสะดวกในการช่วยเหลือราษฎรผู้ประสบอุทกภัย มีการมอบหมาย สั่งการ กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการช่วยเหลือด้านการดำรงชีพ เครื่องอุปโภคบริโภค ประสานส่วนราชการต่าง ๆ ไปให้ความช่วยเหลือราษฎรผู้ประสบภัย การมอบถุงยังชีพแก่ผู้ประสบภัย และการออกพบปะเยี่ยมเยียนให้กำลังใจแก่ผู้ประสบอุทกภัย

๓. หลังการเกิดเหตุจัดให้มีการสำรวจความเสียหายจากอุทกภัยในด้านต่าง ๆ จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติระดับอำเภอ (ก.ช.ภ.อ.) ในพื้นที่ และด้านการซ่อมแซม ฟื้นฟู บูรณะสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ หลังเกิดอุทกภัย

๔. ปัญหาอุปสรรค

จากการศึกษาพบปัญหาอุปสรรคในการป้องกันและแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์ ด้านงบประมาณ การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยมีไม่เพียงพอ ปัญหาจากลำน้ำแม่ขานไม่ได้มีการขุดลอก ไม่มีพื้นที่รองรับน้ำความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับระเบียบ กฎหมาย ข้อสั่งการของเจ้าหน้าที่ ขาดแคลนผู้ปฏิบัติงาน และขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องจักรอันเนื่องมาจากมีพื้นที่ ประสบปัญหายุทธศาสตร์ในจังหวัดหลายพื้นที่